

Horváth Zoltán¹

A KATASZTRÓFAVÉDELMI LOGISZTIKAI TERVEZÉSI RENDSZER A STRATÉGIAI TERVEZÉS RÉSZÉ

(THE DISASTER MANAGEMENT LOGISTIC PLANNING SYSTEM STRATEGIC PLANNING PARTS)

A Nemzeti Közszerológati Egyetem KÖFOP-2-1-2 „A jó kormányzást célzó tény-alapú közszolgáltató fejlesztés hatásvizsgálati és kutatási magálopozása” alprojekt keretében a „Jól szervezett közszolgáltató logisztika – állampolgári elégedettség (a különleges jogrend logisztikai támogatásának integrációja)” címmel megkezdődött egy komplex kutatás, melynek első vizsgált területe a különleges jogrend, illetve a katasztrófaveszély időszakában megvalósuló katasztrófa-logisztika sajátos működési feltételeink és sajátosságainak elemzése volt. A Védelemtudományban megjelent „A katasztrófa-logisztika megvalósulása a különleges jogrend időszakában” című cikkemben² bemutattam az Alaptörvényben meghatározott különleges jogrendi, illetve a katasztrófavédelmi törvényben meghatározott katasztrófaveszély időszakának a katasztrófa-logisztika felkészülési- és műveleti időszaki feladatait, annak sajátosságait. Ennek a cikknek egyfajta folytatásaként jelen cikkemben bemutatom a veszélyelhárítási- és a logisztikai tervezési feladatok rendszerét, megvizsgálom a NATO Defence Planning Process stratégiai tervezési rendszer módszertanának alkalmazhatóságát, megfeleltetését a katasztrófavédelmi logisztikai tervezés rendszerére, illetve bemutatom a katasztrófa-logisztikai tervezési rendszer irányítási szintjeit és azok sajátosságait.

Kulcsszavak: veszélyelhárítási-tervezés, katasztrófa-logisztika, hagyományos- és a katonai stratégiai tervezés, NATO Defence Planning Process, katasztrófa logisztikai tervezés és irányítás

The aim of the logistics support process is to create such an effective and cost-effective system which will result in the implementation of successful civil emergency protection. But this procedure does not able to work without up-to-date informations and executable plans. In this article I will present the system of risk prevention planning and logistics planning tasks, examine the applicability of the NATO Defense Planning Planning methodology, mapping it with the disaster management logistic planning system, and present the management levels and their specifics of the disaster logistics planning system.

Keywords: detection planning, disaster logistics, traditional and military strategic planning, NATO Defense Planning Process, disaster logistics planning and Management

BEVEZETÉS

A cikk mottójául Carl Von Clausewitz egyik híres gondolatát vettem, amelyben a katona és hadtörténész kijelenti: „Egy jó terv legnagyobb ellensége a tökéletes terv reménye.”³ A tervezés, illetve a tervek mentén megvalósuló feladat-végrehajtás egyidős a társadalmak kialakulásával, illetve már az ókori katonai műveletek során is megjelentek annak bizonyos

¹ Szerző: Horváth Zoltán t.ő. őrnagy, NKE Rendvédelmi Tagozat kiképző, NKE KMDI PhD jelölt horvath_zoltan@uni-nke.hu; ORCID: 0000-0002-8505-5339

² Cikk megjelent: Védelemtudomány II. évfolyam 4. szám, 2017. december http://www.vedelemtudomany.hu/index.php?pageid=last_magazine

³ Carl Von Clausewitz: A háborúról, Budapest 1961.

elemei, az úgynevezett stratégiák. A tervezést tekinthetjük egyfajta tudatos emberi, vezetői cselekvésnek, amely során meghatározásra kerül egy tevékenység, cselekvény, történés előképe (pl. lehetséges veszélyeztetettség, kockázat), és megjelennek azok az alternatívák, és végrehajtási lépések, amelyek révén az előbb említett veszélyeztetettség vagy kockázat csökkenthető, illetve elkerülhető.

A Hadtudományi lexikon a tervezést – védelmi funkció oldaláról – egy védelemgazdasági irányítási folyamatként jelöli, amely felvázolja a katonai szervek jövőbeli működésének pályáját, a pályát jellemző állapotokat és pozíciókat, illetve jelent egy kapcsolódó akcióprogramot, amely tartalmazza a katonai szervezet jövőre vonatkozó szándékait.⁴

A tervezés, a stratégiaalkotás katonai elméletére vonatkozóan Von Clausewitz a Háborúról⁵ szóló munkájában rögzíti, hogy a hadászat nem más, mint az ütközetnek a háború célja érdekében való alkalmazása, valamint a stratégia a háború megtervezésével, a hadjáratok kialakításával és ezeken belül az egyes ütközetekről való döntésekkel, vagyis a stratégiai tervezéssel foglalkozik. Clausewitz a vezetésre vonatkozóan rögzíti, hogy a hadászati vezetés nem a hadseregnél, hanem annál feljebb található, annak érdekében, hogy a cél meghatározása és a végrehajtás tervezése egymástól különüljön. A hadművészet ezért különbözteti meg a hadászati, hadműveleti és harcászati tervezési szinteket. Helmuth von Moltke, az első világháború német tábornoka, vezérkari főnöke szerint minden stratégia a hadműveletek kezdetéig tart. Híres mondása volt: „Előbb mérlegelj, aztán merészelj” (Erst wägen dann wagen) 6. Ez annyit jelent, hogy először a tervezés, aztán az elhatározás és a végrehajtás.

A tervezés véleményem szerint egy olyan dinamikus és alkalmazkodó folyamatok összessége, amely képes szolgálni egy jövőbeli állapot elérését, a változó környezet figyelembevételével. Más szavakkal, a tervezés egymásra épülő lépések logikai sorozatát jelenti, amely révén a küldetésben megfogalmazott jövőkép, elvárás, illetve igény megvalósíthatóvá válik. A tervezés során a célok, a megoldandó feladatok rendszert alkotnak, azok egymással szorosan összefüggnek.

Ebben a cikkben, kiindulva a védelmi célú tervezés komplex feladatrendszeréből, rendszerszemlélettel vizsgálom a katasztrófavédelmi logisztikai tervezés elméleti kérdéseit, a kapcsolódó tervezési elveket és követelményeket, a hagyományos stratégiai tervezési- és a NATO Defence Planning Process (a továbbiakban: NDPP) modelleket.

A KATASZTRÓFA-LOGISZTIKA ÉS A VESZÉLYELHÁRÍTÁSI-TERV ÖSSZEFÜGGÉSEI

A gyakorlati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy a logisztikai tervezés ad hoc módon nem jelenik meg a mindennapokban, hanem alapvetően létező tervekhez, illetve jövőben bekövetkező műveletekhez kapcsolódóan kerül végrehajtásra. Így, a katasztrófa-elhárítási logisztikai tervezés is (a továbbiakban: katasztrófa-logisztika) kapcsolódik valamilyen eseményhez, cselekményhez, védelmi tevékenységhez vagy más tervezési folyamathoz A

⁴ Hadtudományi Lexikon M-Zs (2. kötet), Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995., ISBN 963 04 5228 6, 1326. oldal

⁵ Carl Von Clausewitz: A háborúról, Budapest 1961.

⁶ Moltke: Gesammelte Schriften und Denkwürdigkeiten (Összegyűjtött írásai és gondolatai), 1899

továbbiakban áttekintem a katasztrófa-logisztika rendszerének jellemzőit és a veszélyelhárítási tervezéssel kapcsolatos összefüggéseit.

Katasztrófa-logisztika alapvető jellemzői

Mivel a katasztrófák természetrajzából következik, hogy azok a legváratlanabb időben és helyszínen következhetnek be, ezért a hatékony védekezés megszervezéséhez a katasztrófavédelem rendszerét úgy kell felépíteni, hogy az fenntartható, finanszírozható és költség-hatékony legyen, továbbá tegye lehetővé a logisztikai folyamatok tervezhetőségét, biztosítsa a végrehajtás kiszámíthatóságát és ellenőrizhetőségét. [1]

A katasztrófa-logisztika definíciójában⁷ szereplő tervezési-, szervezési-, koordinálási- és gazdálkodási tevékenységhez kapcsolódóan a hazai jogszabályok rendelkeznek a felkészülés és a védekezés költségeinek tervezési és viselési szintjeiről, nevesítik a különböző szervek, szervezetek ilyen irányú feladatait, ugyanakkor nem, vagy csak részben térnek ki a logisztikai támogatással kapcsolatos tervezési, szervezési, együttműködési, koordinációs, ellenőrzési, illetve a beszerzés- és ellátás feladatokra. Ez a szabályozási hiányosság kihathat a védekezés eredményességére, a védekezési műveletek költséghatékonyságára, továbbá a rendszer fenntartható finanszírozására. [2]

Megfelelő logisztikai, illetve ehhez kapcsolódó gazdasági háttér megléte nélkül a védekezés és a helyreállítás sikeresen nem szervezhető. Ennek feltételeit már a megelőzési időszakban meg kell teremteni. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 3. §-ban szereplő „Értelmező rendelkezések” fejezet 16. pontjában meghatározott megelőzés⁸ fogalom nem tartalmazza taxatíván a felkészülés logisztikai háttérére való utalást, a meghatározás alapvetően hatósági- és technológiai feladatként fogja fel a megelőzés tevékenységét. Holott, a megelőzési (felkészülési) időszakban zajlanak a normál időszaki- és a különleges jogrendi időszaki művelettervezési- és a kapcsolódó logisztikai tervezési feladatok.⁹

A tervezés során kiemelt szempontként kell kezelni a katasztrófa-helyzetek kialakulásával összefüggésben végrehajtandó védekezési, kárelhárítási- és kárfelszámolási feladatok logisztikai biztosítási igényeit, feladatait, valamint a végrehajtás időbeli sorrendjét. A létrehozásra kerülő logisztikai támogatási rendszernek képesnek kell lenni arra, hogy rugalmasan reagáljon a változó helyzetekre, legyen képes az új eszközök, módszerek befogadására és azok alkalmazására, továbbá figyelembe kell venni a katasztrófavédelemben

⁷ Katasztrófa-logisztika: mindazon tervezési, szervezési, koordinálási és gazdálkodási tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófák elleni hatékony védekezés érdekében, a szükséges és elégséges logisztikai feltételek, az anyagi-technikai és különleges erőforrások biztosítása, valamint optimális felhasználása céljából kerülnek végrehajtásra. Célja a katasztrófák elleni védekezés feladatainak végrehajtásához szükséges erőforrások tervezése, a humán, az anyagi, a technikai, feltételek biztosítása, valamint a felhasználás szervezése, koordinálása a megelőzés, a védekezés és a helyreállítás során. [6, 155. o]

⁸ Ktv. 3. § 16) pont - *Megelőzés*: minden olyan tevékenység vagy előírás alkalmazása, amely a katasztrófát előidéző okokat megszünteti vagy minimálisra csökkenti, a károsító hatás valószínűségét a lehető legkisebbre korlátozza.

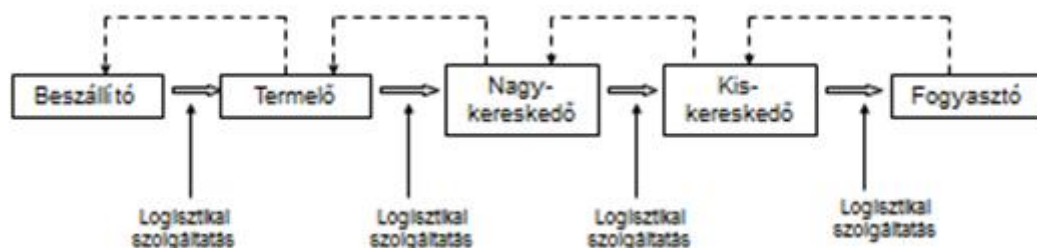
⁹ A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet alárendelt igazgatóságai és a központi logisztikai szerv önállóan végzik a védekezési készlet-képzési, a raktári letárolt műszaki-, technikai eszköz karbantartási, a vezetés-, irányítás biztosítására vonatkozó törzselhelyezési, informatikai és híradó háttér biztosítási, a katasztrófavédelemben részt vevőkkel és közreműködőkkel való logisztikai együttműködés megszervezési, az állami tartalékokhoz való gyors hozzáférési valamint a kiképzési, felkészítési feladatok végrehajtását.[12,175.o]

részt vevők eltérő logisztikai támogató képességeit is. A hatályos törvényi és kormányrendeleti szabályozók hiányában a logisztikai rendszer létrehozása alapvetően függ attól, hogy a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) alárendeltségébe tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek, valamint a Kvt. 2. §-ban meghatározott, a katasztrófavédelemben részt vevő szervezetek milyen logisztikai támogató rendszert alakítottak és működtetnek, mivel ez minden szervezet saját feladata és felelőssége.

A polgári és a katasztrófa-logisztika kapcsolata

A polgári logisztika egy olyan ellátási rendszerként fogható fel, amelyben a benne szereplő tevékenységek (elemek) egymással kölcsönhatásban vannak, és civil gazdasági rendszerek tevékenységének ellátási feladataival foglalkozik (a termelési folyamatokhoz szükséges anyagok, félkész-, illetve késztermékek felhasználóhoz juttatását végzi). Célja, hogy a szükséges áruk, szolgáltatások a megfelelő mennyiségben, a megfelelő időben, a megfelelő minőségben, a megfelelő helyen, a lehető legkisebb költséggel álljanak rendelkezésre. [3] A logisztika tudománya a polgári logisztikának három alapvető területét különbözteti meg: *beszerzési*, a *termelési* és az *elosztási* logisztikát. Ez a három terület szorosan együttműködik a termelési folyamat egészében. Kezdődik az anyag-, félkész- illetve késztermék rendelkezésre állásával – anyagraktározás, folytatódik a termelési-folyamat különböző fázisain keresztül a késztermék-raktározásig, felölelve az anyagáramlás és tárolás, a tervezési, a szervezési és irányítási folyamatait. Végezetül a termelés utolsó fázisaként a késztermék végső fogyasztóhoz való eljuttatásában teljesedik ki a folyamat. Ezt a folyamatot az ellátási lánc jeleníti meg (1. számú ábra), amely a nyersanyag kitermeléstől, a beszerzésen át a késztermékeknek a végfelhasználókhoz, vevőkhöz történő szállításáig tart. „A logisztika meghatározó eleme a szemlélet és a gondolkodás, valamint az ebből fakadó tevékenység, amely az ellátási láncra koncentrál.” [4]

A logisztika fejlődésével azonban az ellátási lánc kiegészült bizonyos termékhez kapcsolódó szolgáltatásokat, mint a szervízszolgáltatások, a hulladékkezelés és újrahasznosítás.

1. számú ábra: Ellátási lánc [5]

Az ábrázolt ellátási lánc sajátos működési eleme az úgynevezett *logisztikai szolgáltatás*¹⁰, ami nem más, mint az ellátási lánc tagjai közötti áru és anyagáramlás, amelyek különböző

¹⁰ Az ellátási lánc egyes tagjai közötti áruáramlás logisztikai szolgáltatások igénybevétele révén valósul meg. A szolgáltatást végezheti az ellátási lánc valamelyik szereplője, de nyújthatják azt jogilag elkülönült szervezeti egységek, amelyek logisztikára specializálódtak. Magyarországon ma a logisztikai tevékenységek (elsősorban az elosztás) külső szolgáltatóhoz történő kiszervezése a jellemző trend. [13, 6.o]

logisztikai szolgáltatást végző szervek és szervezetek által valósulnak meg és nem kötődnek közvetlenül a gyártási folyamatokhoz, a termékek előállításához.

A polgári logisztika leglényegesebb jellemzője a profitorientáltság, a haszon-elvű működés. Ezt azért hangsúlyozom a cikk elején, mert a később tárgyalandó katasztrófa logisztikai rendszer nem törekszik haszonra, bár a szűkös költségvetési források miatt előtérbe kerül egyfajta költségérzékenység, finanszírozhatósági igény és fenntarthatóság.

A katasztrófa-logisztika támogatási elveit (a továbbiakban: támogatási elvek) áttekintve [6] megállapítható, hogy a megfelelő műveleti- és a kapcsolódó logisztikai tervezés nélkül nem biztosítható a katasztrófavédelmi feladatok ellátása. Ehhez kapcsolódóan utalnék Dr. Báthy Sándor által, a logisztikai tervezés igényével kapcsolatban tett megállapítására: „*a katonai működés természetéből adódik a bizonytalanság, ami a várható fogyás és veszteség mennyiségének, minőségének pontos helyének és keletkezése idejének tervezhetetlenségéből ered.*” [7]

A logisztikai tervezés révén megteremthetők az ország gazdasági teherbíró-képességével, valamint a veszélyeztetettséggel arányos védekezés anyagi-, technikai feltételei, biztosíthatóvá válik az állami erőforrások, a gazdálkodó szervezetek, valamint az állampolgári teherviselés és a karitatív (belföldi-külföldi), önkéntes felajánlások összehangolása, úgy, hogy az összhangban legyen az ország gazdaságmozgósítási rendszerével.

Veszélyelhárítási- és logisztikai tervezés

A veszélyelhárítási terv¹¹ a katasztrófaveszély, valamint katasztrófa időszakában végrehajtandó katasztrófavédelmi feladatokat tartalmazó tervek összességét jelenti. Ezeknek a terveknek a létrehozása a polgári védelmi feladatok közé tartozó¹² veszélyelhárítási tervezés folyamatát jelenti. Ennek szabályait, a tervkészítésre kötelezettek körét, a tervek tartalmát, illetve a tervek jóváhagyási rendjét a Kvt. végrehajtásáról szóló 234/2011 (XI. 10.) Korm. rendelet VI. Fejezete (a továbbiakban: Rendelet) tartalmazza. A veszélyelhárítási tervezés szintjeit a Rendelet 25. § (2) bekezdése az alábbiakban határozza meg:

- a települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási terv,
- a munkahelyi veszélyelhárítási terv,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének összesített terve,
- a területi (fővárosi) veszélyelhárítási terv, valamint a
- központi veszélyelhárítási terv (továbbiakban együtt: tervek).

A Rendelet meghatározza az egyes katasztrófavédelmi osztályokba¹³ sorolás meghatározását, illetve ehhez kapcsolódóan az elégséges védelmi szinthez kapcsolódóan az alábbiakat:

¹¹ 2011. évi CXXVIII. törvény 3. § 25. pont Veszélyelhárítási terv: katasztrófaveszély, valamint katasztrófa időszakában végrehajtandó katasztrófavédelmi feladatokat tartalmazó, központi, területi (fővárosi), települési (a fővárosban kerületi) és munkahelyi okmányrendszer.

¹² Kvt. 52. § j) pont szerint.

¹³ Rendelet 24. § alapján osztályba sorolás:

- I. osztályba kell sorolni azokat a településeket, amelyek *a)* közvetlenül veszélyeztetettek az atomerőmű 3 km-es és a kutatóreaktor 1 km-es körzetében, *b)* a Kat. IV. Fejezetének hatálya alá tartozó üzem által veszélyeztetettek és külső védelmi terv készítésére kötelezettek, *c)* az egyes veszélyeztető hatások kockázatbecslése és a kockázati mátrixban történő elhelyezése alapján a 2. melléklet *b)* pontja szerinti I. besorolást kapják, illetve *d)* területén az egyes veszélyeztető hatások egymásra gyakorolt és együttes hatására tekintettel indokolt a települést fokozottabb védelemben részesíteni.

	I. OSZTÁLY	II. OSZTÁLY	III. OSZTÁLY
Védekezés	a) különleges felszerelések és kiképzett szakértők (önkéntes mentőszervezetek) bevonásának tervezése és begyakoroltatása, b) a kockázatbecslésnek megfelelően a polgári védelmi szervezetek megalakítása, c) a karitatív és más önkéntes, humanitárius feladatot ellátó szervek bevonásának tervezése és begyakoroltatása	a) különleges felszerelések és kiképzett szakértők (önkéntes mentőszervezetek) bevonásának tervezése és begyakoroltatása, b) a kockázatbecslésnek megfelelően egyes polgári védelmi szakalegységek megalakítása, c) a karitatív és más önkéntes, humanitárius feladatot ellátó szervek bevonásának tervezése	a) kizárólag a védekezési feladatok ellátásához szükséges polgári védelmi szakalegységek megalakítása, b) önkéntes segítők, karitatív szervezetek bevonásának tervezése
Induló katasztrófavédelmi készlet	teljes induló katasztrófavédelmi készlet megléte	teljes induló katasztrófavédelmi készlet megléte	induló katasztrófavédelmi készlet tervezése

1. számú táblázat: Az egyes katasztrófavédelmi osztályokhoz tartozó induló katasztrófavédelmi készletek státusza¹⁴

A Rendelet meghatározza a tervezendő feladatokat, illetve az elégséges védelmi szinthez kapcsolódóan a katasztrófavédelmi készletek meglétét az I. és II. osztályba tartozó települések esetén, míg a II. osztályba tartozóan előírja a készletek biztosításának megtervezését. A tervezés feladatának megkönnyítése érdekében a Rendelet 2. számú melléklete tartalmazza a veszélyelhárítási-terv kötelező tartalmi elemeit. A tervezéssel és a logisztikai feladatokkal kapcsolatban a d) pont meghatározza többek között:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szervek készenlétbe, a köteles polgári védelmi szervezetek alkalmazási készenlétbe helyezését;
- az egyéni védőeszközökkel, szükség-védőeszközökkel való ellátás rendjét;
- működéséhez szükséges anyagi készletek biztosításának rendjét, ami történhet saját szervezeten belül rendelkezésre álló, illetve lebiztosított formában;
- logisztikai feladatok, így a szállításhoz, mentéshez szükséges anyagi készletek, továbbá az élelmiszer, ivóvíz, egészségügyi ellátás, a pihentetés és váltás feltételeinek, a gazdasági-anyagi szolgáltatások biztosításának rendjét;
- a lakosság védelmével összefüggésben egyéni védőeszközökkel, szükség-védőeszközökkel való ellátás rendjét;

-
- II. osztályba kell sorolni azokat a településeket, amelyek *a)* az atomerőmű által közvetetten veszélyeztetettek (3–30 km közötti területen lévő), *b)* a Kat. IV. Fejezetének hatálya alá tartozó üzem által veszélyeztetettek és külső védelmi terv készítésére nem kötelezettek, illetve *c)* az egyes veszélyeztető hatások kockázatbecslése és kockázati mátrixban történő elhelyezése alapján a 2. melléklet *b)* pontja szerinti II. besorolást kapják.
 - III. osztályba kell sorolni azokat a településeket, amelyek *a)* a Kat. IV. Fejezetének hatálya alá nem tartozó üzem által a veszélyes anyagok környezetbe kerülése esetén veszélyeztetettek, *b)* az egyes veszélyeztető hatások kockázatbecslése és a kockázati mátrixban történő elhelyezése alapján a 2. melléklet *b)* pontja szerinti III. besorolást kapják.

¹⁴ Rendelet 2. számú melléklet 2. pont c) táblázat alapján kivonatolta a szerző.

- a vizek kártételei elleni védekezésben, a menekültek ideiglenes elhelyezésében, ellátásában, a nemzetközi segítségnyújtás ellátásában való közreműködés rendjét.¹⁵

A HAGYOMÁNYOS ÉS A KATONAI STRATÉGIAI TERVEZÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

A következő fejezetben áttekintem a hagyományos- és a katonai stratégiai tervezés összefüggéseit, különös tekintettel a NATO NDPP tervezési rendszerre.

Hagyományos stratégiai tervezés

A Hadtudományi lexikon meghatározása szerint egy széles körben alkalmazható fogalom, a hadtudomány, a közgazdaságtan is használja. Katonai értelemben a stratégia a „*politikai, gazdasági és lélektani erőforrások, valamint a katonai erők kifejlesztésének művészete és tudománya béke és háború idején abból a célból, hogy (háborúban) maximális támogatást lehessen nyújtani a politika számára a győzelem eléréséhez, és csökkenteni lehessen az esetleges vereség valószínűségét*”.¹⁶

Köznapni értelemben – közgazdasági oldalról a stratégia, egy gazdálkodó szervezet oldaláról:

- lehetővé teszi azoknak az eljárási módoknak a beazonosítását, amellyel sikeresebbek lehet egy vállalkozás az értékteremtésben;
- a vállalat közép és hosszútávú működésével összefüggésben a versenyképesség fenntartásának és erősítésének eszköze;
- segítséget nyújt a vállalkozásoknak abban, hogy hogyan lehetnek képesek hatékonyabb válaszreakciót adni a környezeti változásokkal szemben, valamint
- szerepe abban is megmutatkozik, hogy a vállalkozás a helyzetelemzés során feltérképezi főbb képességeit. [8]

A hagyományos stratégiai-tervezés alapvetően a vállalati stratégiaalkotás egyik módszereként fejlődött ki. A vállalati stratégia értelmezését az alábbiak szerint határozhatjuk meg:

1. Gönczi Gabriella értelmezése szerint: „*A vállalati stratégia a környezethez való alkalmazkodás eszköze, amely a vállalati működés megalapozására szolgál azáltal, hogy meghatározza a vállalat jövőképét és kijelöli azt az utat, amelyen haladva a jövőkép elérhető*.”¹⁷
2. Chikán Attila értelmezése szerint: „*A stratégia a vállalati működés vezérfonala, a vállalati célokat és elérésük lehetséges módjait fogalmazza meg*”¹⁸.
3. Heinz Dieter Jopp értelmezése szerint: „*Egy jó stratégia összerendezi az eszközöket, az időt, a teret és az eljárásokat a cselekvés központi vezérelve alá- s ezáltal nem lesz más, mint a siker hatékony terve*”¹⁹

Vállalati menedzsment szempontból a stratégiai tervezés a környezeti kihívásokra volt hivatott válaszokat adni, amiből következett, hogy a változó környezet a tervek folyamatos változtatását

¹⁵ Rendelet 2. számú melléklet 2. pont d) pont alapján.

¹⁶ Hadtudományi Lexikon M-Zs (2. kötet), Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995., ISBN 963 04 5228 6, 1226. oldal

¹⁷ Gönczi Gabriella: Controlling 2001. Tanulási segédanyag Dunaújvárosi Főiskola 21. oldal

¹⁸ Chikán Attila: Vállalati gazdaságtan, KJK 1995. Aula Kiadó 137. oldal

¹⁹ Barakonyi Károly: Stratégiai menedzsment Nemzeti Tankönyvkiadó 1999. 19. oldal

igényelték. A környezet, tágabb értelmezésben magába foglalja a piaci környezeten kívül a nemzetgazdaság egészét, a társadalmi, politikai, jogi, demográfiai helyzetet. A tervezés alapvetően az üzleti életre jellemző rövid-, közép- és hosszú távú tervezési módszer, amely kijelöli az üzleti vállalkozás fejlődési- és tevékenységi irányát.

A hagyományos tervezési modell egyszerűsített felépítését az 2. számú ábra mutatja.

2. számú ábra: A stratégiai tervezési modell²⁰

Áttanulmányozva a stratégiai tervezésről tanultakat, a stratégiai tervezés folyamatának lépéseit – kapcsolódóan a cikkben tárgyalni kívánt NDPP-hez – a következőkben foglalom össze:

1. Küldetés, vagyis a vállalat víziójának és értékeinek megfogalmazása.
2. A belső és külső környezet elemzést követő stratégiai célok meghatározása, amely célok a vállalat rövid és középtávú céljait határozza meg.
3. Végrehajtás tervezés, a környezetelemzés és a jövőkép alapján felmerülő stratégiai kérdések megfogalmazása, a stratégiai prioritások felállítása.
4. Végrehajtáshoz szükséges részstratégiák kidolgozása és teendők időbeli ütemezésének felállítása.
5. Meglévő tervek folyamatos felülvizsgálata, a változó környezet a tervek folyamatos változtatása, azok áttekintése, illetve visszacsatolás lehetőségének megteremtése.

NDPP tervezés

Cikkemben nem kívánom teljes mélységig elemezni a NATO logisztikai rendszerét, csak alapvető, a téma szempontjából releváns összefüggések bemutatásával foglalkozom.

A NATO logisztikai rendszere alapvetően a tagállamok meglévő logisztikai képességeire, a szövetség egységes feladat-tervezési rendszerére épít. A NATO műveleti támogatási lánc menedzsment koncepció az egyes tagállamok önálló logisztikai képességei által nyert egyedi

²⁰ Kép forrása: <http://old.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1225&title=a-nato-vedelmi-tervezesi-rendszere-a-strategiai-tervezes-kontextusaban>

tapasztalatok „beépülnek” a szövetség tapasztalati rendszerébe, és ez által növelhetővé válik a művelettámogatási logisztikai rendszer hatékonysága. A katonai logisztika rendszere folyamatosan elemzi a polgári logisztikai rendszerek új módszereit, elveit és eljárásait, azokat átülteti a katonai logisztika gyakorlatába, ezáltal is törekszik a folyamatos hatékonyságnövelésre. [9]

A NATO logisztika elveit az MC 319/2 dokumentuma tartalmazza, és a következők szerint határozza meg:

- *Felelősség*: logisztikai biztosítás nemzeti és NATO kollektív felelősséggel történő megvalósítása;
- *Ellátás*: a nemzeteknek egyedileg, vagy együttműködési egyezményekkel biztosítják az erők logisztikai erőforrásokkal történő ellátását;
- *Együttműködés*: nemzeti és NATO központi kritérium;
- *Jogkör*: a NATO parancsnokok részére megfelelő jog- és hatáskörök biztosítása a logisztikai erőforrások alkalmazása felett;
- *Elégségesség*: a logisztikai erőforrások szétosztásának elégséges szintjének megteremtése és minden körülmények közötti biztosítása;
- *Gazdálkodás*: gazdaságosság és optimális erőforrás felhasználás;
- *Rugalmasság*: a harcoló alakulatok részére a logisztika rendelkezésre állásának alkalmazkodó módon kell rendelkezésre állnia;
- *Áttekinthetőség*: koordinált hozzáférés és átlátható információs rendszerek működtetése. [10]

Az alapelvek figyelembevételével a NATO egy sajátos tervezési rendszert működtet. Az NDPP védelmi tervezési rendszer egy olyan, négyévente ciklikusan ismétlődő tervezési eljárás, amely miközben épít a korábbi tagállami meglévő képességi csomagjaira, azokat egyúttal tovább is fejleszti, kapcsolódva a folyamatosan változó biztonsági környezethez, és a megjelenő kihívásokra.

Ez a modell egy úgynevezett felülről-lefelé irányuló („top-down”) tervezési rendszer, amelyben a döntéshozók határozzák meg az elérendő célokat. Az NDPP modell egyszerűsített felépítését az 3. számú ábra mutatja.

3. számú ábra: A NDPP tervezési modell²¹

²¹ Kép forrása: <http://old.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1225&title=a-nato-vedelmi-tervezesi-rendszere-a-strategiai-tervezes-kontextusaban>

Áttanulmányozva a NATO erre vonatkozó anyagait²² megállapítható, hogy a NDPP rendszere alapvetően a hagyományos stratégiai tervezés elveire épül, illetve az elemeik megfeleltethetők egymással.

A hagyományos modellhez hasonlóan a kiindulópont egy elhatározás, amely a NATO esetében azt jelenti, hogy létrejön egy politikai szándék, vagyis a szervezet küldetése érdekében hosszútávú koncepciók kerülnek elfogadásra. Ezekből a hosszútávú koncepciókból úgynevezett védelmi szakstratégiák kerülnek kidolgozásra. Magyarország vonatkozásában ez a következőképpen néz ki. A honvédelmi tervezés alapdokumentuma az Alaptörvény, a Nemzeti Biztonsági- és a Nemzeti Katonai Stratégia. Ezek a dokumentumok határozzák meg a honvédelem kívánatos jövőképét, és az ennek érdekében kidolgozásra kerülő stratégiához szükséges eszközrendszert.

A hagyományos modell a döntéshozói elhatározást követően tervezi meg a végrehajtás feltételeit, és a feltételeket saját rendszerében hozza létre. Az NDPP-ben ezzel szemben nem kerül létrehozásra a célok eléréséhez szükséges valamennyi képesség, hanem azokat a NATO tagállamok saját nemzeti tervező rendszerükben biztosítják, vagyis az NDPP csak úgy mond azonosítja az igényeket és azokat a tagállamok rendszerében „lebiztosítja” az összesített képességek létrehozása érdekében.

Az NDPP rendszerében a megvizsgált és azonosított képességekhez igazodóan kidolgozzák a rendelkezésre álló, illetve hiányzó képesség fejlesztésének módját és azok megvalósítását tagállami szintre delegálják. A leosztott képesség-fejlesztési igényeket szigorúan határidőhöz kötik, tervezési ciklus végéig adva erre legvégső határidőt. A végrehajtás szintjére került képesség-fejlesztéseket a tervekkel összevetve folyamatosan ellenőrzik. Ezzel biztosítható ténylegesen a tervezési cikluson belül meghatározott politikai szándék.

NDPP TERVEZÉS ELMÉLETÉNEK MEGFELELTETÉSE A KATASZTRÓFAVÉDELEM RENDSZERÉRE

Ebben a fejezetben az NDPP tudományos elméletéből kiindulva kísérletet teszek annak a hazai katasztrófavédelmi logisztikai tervezési rendszer modelljének megfeleltetésére. Ennek során egy olyan elméleti feltételezéssel élek, hogy itt is van politikai szándék, egy megvalósíthatósági követelmény, valamint a képességek kialakítására vonatkozó igény.

Politikai szándék NDPP (establish political guidance) szerinti megfeleltetése

A megfeleltetendő modell kiindulópont a hazai jogszabályokból, illetve bizonyos szakpolitikai stratégiákból levezethető úgynevezett politikai szándék alapvetően logisztikai képességi- és gazdasági oldalról.

Magyarország Alaptörvénye a XXXI. cikk (1) pontban minden magyar állampolgár részére előírja a haza védelmét, mint kötelezettséget. Mivel a haza védelme nem szűkíthető le csak a fegyveres védelem feladatára, így beletartozik - többek között - a katasztrófák elleni védekezés feladatrendszerébe is. A haza komplex védelmének megvalósítása érdekében az Magyarország Alaptörvénye a XXXI. cikk (5) pont előírja a polgári védelmi, valamint ehhez kapcsolódóan a

²² NDPP áttekintés forrása: https://www.nato.int/cps/ua/natohq/topics_49202.htm, letöltés: 2017. december 4.

XXXI. cikk (6) pont a honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséget.

A Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről szóló 94/1998. OGY. határozat 12. pontja kimondja: „*A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai célkitűzéseit csak stabil és fejlett piacgazdaságra építve valósíthatja meg. A nemzetgazdaságnak képesnek kell lennie arra, hogy a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikai célkitűzéseit eléréséhez szükséges gazdasági alapokat biztosítsa*”. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról (a továbbiakban: NBS) szóló 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata a polgári jellegű válságokkal kapcsolatban meghatározza: „*Magyarországnak egyre növekvő mértékben kell rendelkeznie olyan képességekkel, amelyek komplex megelőzési rendszert működtetnek, természeti vagy ipari katasztrófák esetén gyorsan, hatékonyan és szervezeten reagálnak a lakosság életének, alapvető anyagi javainak védelme és a következmények minimalizálása érdekében.*”²³ Ebből következik egy olyan közpolitikai cél, amely kiemelten kezeli a megelőzés- és a hatékony beavatkozás, mentés feladatát, a közrend és közbiztonság védelme érdekében.

A fent említett közpolitikai cél nem valósítható meg hatékony logisztikai és gazdasági háttér nélkül. Erre vonatkozóan - fentiek alapján - a hazai katasztrófavédelmi tervezési rendszerrel összefüggésben az alábbi szakstratégiai- politikai célkitűzésben (a továbbiakban: Célkitűzés) összegezhető: „*Magyarországnak rendelkeznie kell a katasztrófák elleni védekezés végrehajtásához olyan logisztikai képességekkel, amelyek valós gazdasági alapokon állnak, építve az állampolgárok felelősségvállalására, szüksége esetén igénybe véve a gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésének lehetőségét.*”

A Célkitűzés részletszabályainak keretrendszerét a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kvt) határozza meg. A törvény preambuluma az alábbiakat rögzíti: a törvény „*a lakosság biztonságának és biztonságérzetének növelése céljából, a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezés hatékonyságának fokozása, a katasztrófavédelmi szervezetrendszer erősítése, a katasztrófavédelmi intézkedések eredményességének növelése érdekében az Alaptörvény végrehajtására*” irányul.

A megvalósíthatóság NDPP (apportion requirements and set targets) szerinti megfeleltetése

A Kvt. nemzeti ügyként²⁴ határozza meg a katasztrófavédelmet, mint feladatrendszert²⁵. A katasztrófavédelemben részt vevők körét – logikailag - meg lehet feleltetni az NDPP-ben szereplő tagállamoknak, mivel azok alapvetően saját szervezetükkel és képességeikkel vesznek részt a védekezési és a következmények felszámolási feladatokban.

²³ Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat 50. pont szerint.

²⁴ Kvt. 1. § (1) bekezdés szerint.

²⁵ Kvt. 3. § (8) pont *Katasztrófavédelem*: a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.

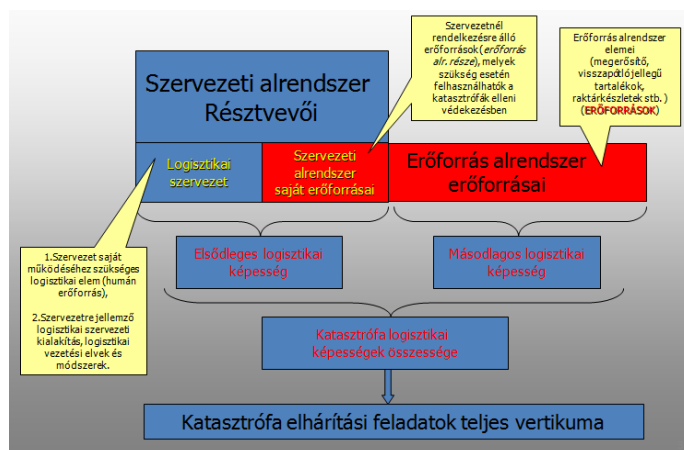
Az, hogy nemzeti ügy, a kiterjesztett közreműködői körének megjelenítésével utal a törvény által meghatározott „*katasztrófavédelemben részt vevők*”²⁶ fogalmára. Ha a megfeleltetést elfogadjuk, akkor megvalósulni látszik az úgynevezett megvalósíthatóság vizsgálata. Az NDPP olvasatában ez a meglévő, rendelkezésre álló képességek fejlesztési igények „terítését” végzi a NATO tagállamok között, a szükséges képességek biztosítása érdekében, ugyanakkor a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, mint koordinációs szerv a tényleges katasztrófa-elhárítási feladatokat támogató képességeket a már előzőekben említett katasztrófavédelemben részt vevők együttesen biztosítják a katasztrófavédelem részére.

A szükséges képességek NDPP (determine requirements) szerinti megfeleltetése

A szükséges képességek számbavétele (NDPP determine requirements) a hazai katasztrófavédelemben az adatszolgáltatási kötelezettség útján valósítható meg, mely kiterjed a polgári védelmi-, a gazdasági és anyagi szolgáltatási-kötelezettségek együttes meglétére.

A katasztrófa-elhárítás logisztikai rendszerének célja a katasztrófák elleni védekezés feladatainak végrehajtásához szükséges erőforrások tervezése, a humán, az anyagi, a technikai feltételek biztosítása, valamint a felhasználás szervezése, koordinálása a megelőzés, a védekezés és a helyreállítás során. Ebből következik, hogy a katasztrófa-elhárítás feladatainak végrehajtását támogató logisztikai feladatok és képességek halmaza egy olyan logisztikai támogató rendszert alkot, amely végrehajtási (megvalósítási) szinten a katasztrófa-elhárítási feladatok alrendszeréhez kötődik, de a szükséges logisztikai erőforrásokat és képességeket a katasztrófavédelem erőforrás- és szervezeti alrendszereiből meríti. [6,155. o]

A feladatok ellátásához képességek létrehozása és felhasználása szükséges, aminek modelljét a 4. számú ábra szemlélteti.

4. számú ábra: Képességek létrehozása és felhasználása a katasztrófavédelem rendszerében²⁷

²⁶ Kvt. 2. § (1) bekezdés: A védekezést és a következmények felszámolását az erre a célra létrehozott szervek és a különböző védekezési rendszerek működésének összehangolásával, az állampolgárok, valamint a polgári védelmi szervezetek, a gazdálkodó szervezetek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az állami meteorológiai szolgálat, az állami mentőszolgálat, a vízügyi igazgatási szervek, az egészségügyi államigazgatási szerv, az önkéntesen részt vevő civil szervezetek és az erre a célra létrehozott köztestületek, továbbá nem természeti katasztrófa esetén annak okozója és előidézője, az állami szervek és az önkormányzatok (a továbbiakban együtt: katasztrófavédelemben részt vevők) bevonásával, illetve közreműködésével kell biztosítani.

²⁷ A képességek létrehozásával és felhasználásával összefüggő kutatásokat a szerző saját ábrájában összesítette.

A képesség fenti értelmezését kiterjesztjük a katasztrófavédelem rendszerére, akkor a *katasztrófa-elhárítás logisztikai rendszerének képességét* a következőféleképpen értelmezhetjük:

*A katasztrófa-elhárítás logisztikai rendszerének képessége nem más, mint a rendszernek a katasztrófa-elhárítás során jelentkező logisztikai feladatok eredményes végrehajtására való alkalmassága védekezés minden időszakában. Magába foglalja a felkészült logisztikai szervezetek, valamint a védekezéshez szükséges erőforrások meglétét (rendelkezésre állását) továbbá a céltudatos tervezési, szervezési, koordinálási és gazdálkodási tevékenységeket.*²⁸

Ezeket a képességeket az úgynevezett *elsődleges és másodlagos logisztikai képességek* csoportjára bonthatjuk.

Az *elsődleges logisztikai képesség* alatt a szervezeti alrendszer szereplőinek saját szervezetében meglévő humán erőforrásait, anyagi-technikai erőforrásait, készleteit, anyagait, eljárásait, módszereit (információ) és az azok mozgatását és felhasználását lehetővé tevő saját logisztikai rendszer által biztosított képességeket határoztam meg.

Az elsődleges beavatkozás sikerét a szervezeti alrendszerben résztvevők elsődleges logisztikai képességének azonnal rendelkezésre állása tudja biztosítani. Az elsődleges logisztikai képesség tehát a végrehajtó szervezetre sajátja, ami magába foglalja a szervezet mindenkor alaprendeltetésével összefüggő feladatok ellátásához, valamint a katasztrófa-elhárítási feladatok végrehajtásához biztosítandó összes logisztikai képességeket, amelyek magukba foglalják:

1. a humán erőforrásokat, a szervezet rendelkezésére álló anyagi-technikai erőforrásokat, készleteket, anyagokat, valamint
2. a szervezetre jellemző logisztikai eljárások, módszerek (információ), és a fentiek mozgatását és felhasználását lehetővé tevő saját (végrehajtásban résztvevőknél rendelkezésre álló) logisztikai szervezeti elem összességét.

Alapelv, hogy felhasználható erőforrások korlátlanul illetve soha nem állnak rendelkezésre, ezért az elsődleges logisztikai képesség kiegészítésére, megerősítésére, vagy pótlására már a feladat végrehajtásának bármely időszakában szükség lehet. *Ez nem azonos a végrehajtás után előírt kötelező visszapótlási, azaz műveleti képesség alaphelyzetbe hozási kötelezettséggel.*

Erre akkor kerül sor, amikor a szervezeti alrendszer saját erőforrásait már felhasználta. Azt a folyamatot és erőforrások összességét, amellyel megerősítjük a szervezeti alrendszer elemeinek elsődleges logisztikai képességeit, vagy új képességeket hozunk létre, (alakítunk ki) *másodlagos logisztikai képességnek* foghatjuk fel. *Másodlagos logisztikai képesség* alatt értem azt a megerősítő és visszapótló logisztikai képességet, amelynek célja, hogy a védekezéshez szükséges, a kárterületen közvetlenül felhasználandó anyagokat és eszközöket időben, megfelelő mennyiségben – megerősítő jelleggel – a helyszínre juttassa, valamint a védekezésben részt vevő szervezetek által felhasznált saját erőforrásait pótolja. [11,101. o]

Ebből következik, hogy a katasztrófavédelemben részt vevők lehetséges, ténylegesen elérhető és rendelkezésre álló logisztikai képességeinek meghatározása egy komplex tervezési rendszer

²⁸ A katasztrófa-elhárítás logisztikai rendszerének képessége fogalmát lásd: Horváth Zoltán: A kárelhárítási és kárfelszámolási feladatok logisztikai támogatása, Műszaki Katonai Közlöny, 2010. szám. 89. oldal

(a továbbiakban: katasztrófavédelmi-célú logisztikai tervezési rendszer) meglétét feltételezi, amely felölelheti az alábbiakat:

- a nemzetgazdasági mozgósítási-tervezés katasztrófavédelmi célú feladatait,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet önálló, a szervezet saját működésével összefüggő operatív tervezési feladatait, valamint
- a művelet- és veszélyelhárítási-tervezési feladatait, kapcsolódóan a katasztrófavédelemben részt vevők képességeihez.

Összefoglalva, a jogalkotó az Alaptörvényben meghatározott alapvető jogok védelme, a lakosság biztonsága, a katasztrófák elleni védekezés igénye révén meghatározta a katasztrófavédelem létezésének, működésének célját és jövőképét. A célok érdekében létrehozott hivatásos katasztrófavédelmi szervezet és a katasztrófavédelemben részt vevők együttesen biztosítják, egységes állami irányítás mellett a katasztrófák elleni védekezés szervezet-rendszerét. Ez a szervezet-rendszer a saját képességeivel vesz részt a katasztrófák elleni védekezés feladatrendszerének ellátásában, a hiányzó képességeket pedig a saját logisztikai szervezettel nem rendelkező egyéb részt vevőktől igénylik. A feladatok végrehajtását a műveletek elemzése, illetve a korábbiakban tárgyalt veszélyelhárítási tervezés révén meghatározottakhoz igazodóan a jogszabályokban felhatalmazott szervezetek folyamatosan ellenőrzik és a szükséges korrekciókat jelzik a jogalkotó, illetve a mindenkori kormányzat irányába.

KATASZTRÓFAVÉDELMI-CÉLÚ LOGISZTIKAI TERVEZÉSI-, IRÁNYÍTÁSI SZINTJEI ÉS SAJÁTOSÁGAI

A továbbiakban áttekintem a katasztrófavédelmi célú logisztikai tervezési rendszer logisztikai irányítási és tervezési sajátosságait, ezen belül elsőnek a tervezési rendszer szintjeit.

Tervezési szintek

A katasztrófavédelmi célú logisztikai tervezés komplex rendszere több szinten és időben egymásra épülően valósul meg. A tervezési szinteket a katonai terminológia szerinti „stratégiai-, hadműveleti- és harcászati” szintű bontásban vizsgálom.

„Stratégiai szinten” logisztikai tervezési feladatrendszerében az Országgyűlés és a Kormány, valamint a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) jár el.

Az Országgyűlés, törvényalkotási jogkörében – a Kormány által beterjesztett éves központi költségvetési törvényben biztosítja a katasztrófavédelmi feladatának ellátásához szükséges anyagi feltételeket. A Kormány a Kvt. 5. §-ban meghatározottak alapján az „*éves költségvetésben tervezi a hazai és a nemzetközi segítségnyújtásra fordítható előirányzat mértékét*”, valamint „*gondoskodik a központi költségvetési tervezés keretében a katasztrófavédelem működésének és fejlesztésének pénzügyi feltételeiről*”²⁹. A Kormány ágazati felelősségi rendjében a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter³⁰ feladatai között „*gondoskodik a polgári veszélyhelyzeti tervezés (a továbbiakban: NATO CEP)*

²⁹ Kvt. 5. § f) és g) pontok szerint.

³⁰ A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet 21. § 10. pontja alapján a belügyminiszter.

katasztrófavédelmi feladatainak hazai koordinálásáról és végrehajtásáról (...)”, illetve „*jóváhagyja a központi veszélyelhárítási tervet*”. A Belügyminisztérium (a továbbiakban: BM) Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 15/2014. (IX. 5.) BM utasítása (a továbbiakban: BM SZMSZ) alapján a BM gazdasági helyettes államtitkár (a továbbiakban: BM GHÁT) „*gondoskodik a honvédelmi, katasztrófavédelmi feladatok költségei elkülönített tervezéséről*”³¹, illetve „*engedélyezi a katasztrófák elleni védekezéshez szükséges központi rendeltetésű állami tartalékkészletek – BM Állami Céltartalék – (a továbbiakban: BM ÁC) egyes elemeiből az ideiglenes felszabadítást (kiadást), illetve az ideiglenes készletre vételt*”³².

Logisztikai tervezési feladatrendszerében a BM OKF, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv főigazgatója, a katasztrófa-elhárítás irányításával és koordinálásával kapcsolatos jogkörében³³ kidolgozza „*a katasztrófavédelemmel összefüggő tervezési, szervezési, felkészítési szakmai elveket és követelményeket(...)*”, „*(...) közreműködik a katasztrófák várható következményeinek megelőzésére és elhárítására vonatkozó tervezésben*”, „*felelős (...) a központi veszélyelhárítási terv elkészítéséért*”, valamint „*ellátja a polgári védelmi szervezetek létrehozásával és felkészítésével, ellátásával és alkalmazásával, valamint a lakosság és az anyagi javak mentésével összefüggő tervezési és szervezési feladatokat*”. A BM OKF közvetlen irányítása alá tartozó BM OKF Gazdasági Ellátó Központ is a stratégia szint eleme, és a megerősítő-, támogató logisztikai feladatai kiterjednek:

- az országos rendeltetésű védekezési készletek országrészek közötti átcsoportosítására,
- az állami tartalékgazdálkodásban készletezett anyagok, készletek, technikai eszközök Igazgatóságok részére történő allokálási feladataira,
- az induló-készletek megerősítése/rászállítások szervezésére a beszerzési rendszerén keresztül,
- az országos lebiztosítások felhasználásának a koordinálására,
- a HUNOR központi mentőegység logisztikai képességének biztosítására, valamint
- a katasztrófaveszély, illetve veszélyhelyzeti időszak feladatellátás befejezésekor a támogató rendszer alaphelyzetbe állítását jelentő visszapótlások végrehajtására, illetve a központi logisztikát érintő pénzügyi elszámolások elkészítésére. [12,182. o]

„Hadműveleti szinten” megvalósuló logisztikai tervezési feladatrendszerében a fővárosi és megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok ellátják:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve által meghatározott irányelvek és utasítások alapján az operatív, napi működéssel összefüggő logisztikai feladatokat, a mindenkori költségvetési szabályoknak megfelelően,
- elvégzik a felkészülési időszaki tervezési feladatokat,
- műveleti időszakban ellátják a műveletek logisztikai feladatait, a művelet végrehajtása szerinti feladat és hatáskörének megfelelően, valamint
- elvégzik a műveletek logisztika szempontú elemzését.

„Harcászati szinten” a fővárosi és megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok alárendeltségébe tartozó Katasztrófavédelmi Kirendeltségek és a Hivatásos Tűzoltó Parancsnokságok tartoznak,

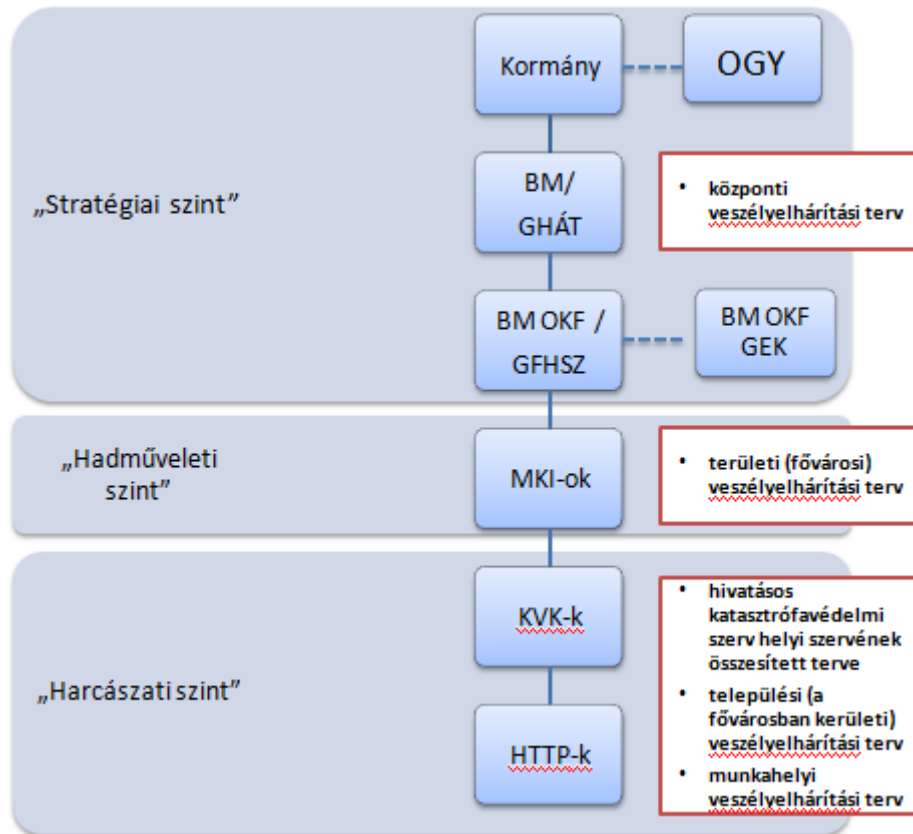
³¹ BM SZMSZ 49. § (1) e) alpont szerint.

³² BM SZMSZ 49. § (1) lk) alpontja szerint. Továbbá, a BM Műszaki Főosztály a BM SZMSZ 2. függelék 2.1.3.3 pontja alapján végzi az ilyen jellegű feladatait.

³³ Kvt 23. § (4) bekezdés c), d), e) és g) pontok szerint.

mint a végrehajtásért felelős elsődleges beavatkozó szervezetek. Az igazgatóságok „csapatellátásra vonatkozó” logisztika biztosítási feladatai kiterjednek a rendelkezésükre álló ellátó, fenntartó, szállítási kapacitási igények, illetve a megyei lebiztosítások erejéig a saját (megyei) illetve megyébe vezényelt megerősítő erők logisztikai szükségleteinek teljes körű kielégítését. [12, 183.o]

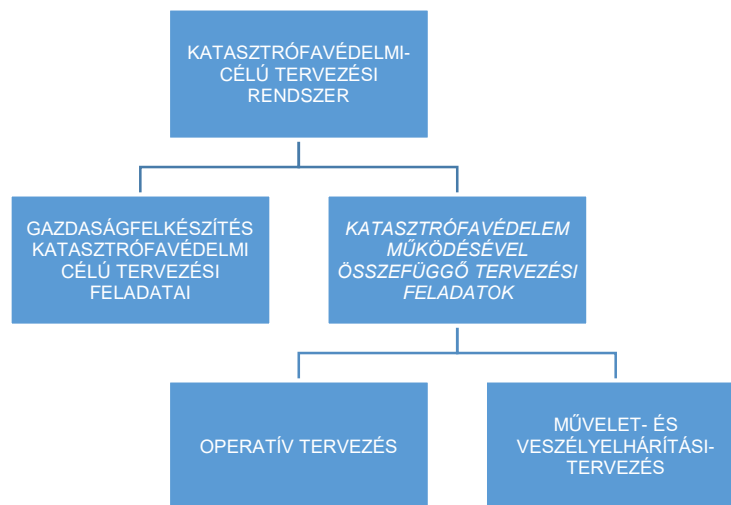
A fentiek alapján felvázolt katasztrófavédelmi-célú tervezési rendszer szintjeit az 5. számú ábra szemlélteti.

5. számú ábra: Katasztrófavédelmi-célú tervezési rendszer szintjei és a veszélyhárítási tervek kapcsolata

Katasztrófavédelmi célú logisztikai tervezési rendszer sajátosságai

Az általam felvázolt katasztrófavédelmi célú logisztikai tervezési rendszert a 6. számú ábra szemlélteti.

6. számú ábra: Katasztrófavédelmi-célú logisztikai tervezési rendszer

A katasztrófavédelmi-célú logisztikai tervezési rendszer súlyponti kérdése a nemzetgazdaság védelmi célú feladatellátására vonatkozó elsődleges tervezési rendszere, az úgynevezett gazdaságfelkészítés, amit a gazdaságfelkészítési tervezést a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról szóló 131/2003. (IV. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 131/2003-as rendelet) szabályoz.

A gazdaságfelkészítés³⁴ meghatározás egy olyan feladatrendszer³⁵ meglétét feltételezi, amelynek célja az úgynevezett gazdaságmogósítás³⁶ képességének létrehozása. Ennek alapidokumentuma a nemzetgazdaság felkészítése és mozgósítása tervezésének a felkészülés időszakában kidolgozott védelemgazdasági alapterv. Áttekintve a 131/2003-as rendelet 1. mellékletét – *a védelemgazdasági alapterv elkészítésének módszertani szabályairól* – a védelemgazdasági alapterv elkészítésének eredménye alapján meghatározható a gazdaság minősített időszaki teljesítőképessége. A tervezés tehát kiterjed - követelménytámasztók és teljesítő szervek oldaláról – nemzetgazdaságtól igénylendő és teljesíthetőségi szempontjából egyeztetett vagyoni szolgáltatások és erőforrások összességére.

Amikor a katasztrófavédelem működésével összefüggő tervezési feladatokról beszélünk, akkor több, rendszerszemléletben egymásra épülő tervezési- és okmány rendszert különböztethetünk meg. Megkülönböztetjük a napi feladatellátással összefüggő operatív tervezési, illetve a

³⁴ 131/2003. (IV. 22.) Korm. rendelet 2. § b pont) „Gazdaságfelkészítés: a védelem- és a gazdaságpolitika részét képező tervszerű, folyamatos, békeidőben folytatott tervezési, szolgáltatási és szabályozási tevékenység, amelynek során a feladatok végrehajtásába bevont központi államigazgatási szervek és a szolgáltatók felkészítik a nemzetgazdaságot a szükség esetén elrendelhető gazdaságmogósítás feladataira, az erőforrások védelmi célú felszabadítására.”

³⁵ 131/2003. (IV. 22.) Korm. rendelet 2. § c pont) „Gazdaságfelkészítési feladatok: a békeidőszaki felkészülési szolgáltatások, különösen a gazdaságfelkészítéssel kapcsolatos tervezés, beruházás, készletezés, kapacitás-fenntartás, adatgyűjtés és adatszolgáltatás.”

³⁶ 131/2003. (IV. 22.) Korm. rendelet 2. § f pont) „Gaszágmogósítás: a külön jogszabály alapján kormánydöntéssel elrendelhető intézkedés vagy intézkedések rendszere, amely a nemzetgazdasági erőforrásoknak a gazdaságmogósítási helyzet hatékony kezelése érdekében történő szabályozott igénybevételét teszi lehetővé.”

műveleti- és veszélyelhárítási-tervezési feladatokat. A napi feladatellátással összefüggő operatív tervezési feladatoknak része a költségvetési tervezés, amely biztosítja a szervezet napi működtetési és a különleges jogrendi feladatellátásra való felkészülés feladatait. A műveleti- és veszélyelhárítási-tervezési feladatok kiemelt eleme a Kvt-ben meghatározott veszélyelhárítási tervezés.

A katasztrófavédelmi-célú logisztikai tervezési rendszer mindenkori gazdasági hátterét a mindenkori éves központi költségvetés allokalható forrásai, valamint a nemzetgazdaság vagyoni szolgáltatásai és erőforrásai jelentik.

A költségvetési kérdéseket egyfelől lehet vizsgálni a központi költségvetés, illetve a gazdálkodó szervezet önálló költségvetése oldaláról. A központi költségvetés³⁷ biztosítja az állami szervek, a fegyveres és rendvédelmi szervek, a miniszteriális szervek katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtására a forrást, illetve a megyei közgyűlés elnöke, a főpolgármester és a polgármester, valamint a védekezésbe bevont önkéntes mentőszervezetek védekezési költségeit és a katasztrófavédelmi feladatának ellátásához szükséges anyagi feltételeket.

A gazdálkodó szervezet saját költségvetése biztosítja a munkahelyi polgári védelmi szervezetek létrehozásával, működésével és fenntartásával összefüggő kiadások fedezetét. De ki kell emelni, hogy a gazdálkodó szervezet a hatósági határozattal elrendelt katasztrófavédelmi feladatok ellátásával összefüggésben felmerülő kiadásait az állami felé költségként elszámolhatják³⁸.

A költségvetés allokalható forrásaival összefüggésben meg kívánom jegyezni, hogy probléma fenti feladatokkal összefüggésben a költségvetési források rendelkezésre állásának bonyolultsága. Magyarország Alaptörvénye a N) cikk (1) bekezdésében meghatározza a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás érvényesítésének elvét. A közpénzek fejezet 36. cikk (5) és (6) bekezdése meghatározza fenti gazdálkodási elv érvényre juttatása érdekében, hogy: „*Mindaddig, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja, az Országgyűlés csak olyan központi költségvetésről szóló törvényt fogadhat el, amely az államadósság a teljes hazai össztermékhez viszonyított arányának csökkentését tartalmazza*”, és ettől *”csak különleges jogrend idején, az azt kiváltó körülmények okozta következmények enyhítéséhez szükséges mértékben (...) lehet eltérni.”* A költségvetés tervezés örök dilemmája a feladatalapú tervezés igénye, ugyanakkor jelen van a bázisszemplélet ezzel „egyidejű” alkalmazása, vagyis a mindenkori költségvetésben a ténylegesen szükséges

³⁷ „Kvt. 73. § (1) Az Országgyűlés

a) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi, területi és helyi szervei fenntartásával, működésével és fejlesztésével összefüggő kiadások,

b) a polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezetek működéséhez szükséges technikai eszközök beszerzésének,

c) a polgári védelmi szervezeteknek a Kormány vagy a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányítási jogkörében elrendelt felkészítésével, alkalmazásával összefüggő kiadások, ezen belül

d) a munkavállaló és a munkaviszonyban nem álló személy polgári védelmi kötelezettségének teljesítésével összefüggésben a munkáltatónál felmerülő és igazolt költségeinek, valamint a térítési díjnak,

e) a lakosság riasztását szolgáló berendezések telepítésének, fejlesztésének, karbantartásának és működésének fedezetét évente a költségvetésről szóló törvény a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által vezetett minisztérium fejezetében biztosítja.

(2) Az Országgyűlés más minisztérium esetén a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtására a forrást az adott költségvetési fejezeten belül elkülönítetten biztosítja.”

³⁸ Kvt. 75. § 2) pont szerint.

felkészülési feladatok finanszírozását lehetővé tevő összegek „csak töredéke” áll rendelkezésre. Az év közben jelentkező esetlegesen szükséges források a költségvetés általános tartalékából kerülnek finanszírozására, illetve a költségvetési szerv, az éves költségvetése terhére „kell, hogy kigazdálkodja, az év végi visszapótlás ígérete mellett”.

A cikk 2 fejezetében tárgyalt veszélyelhárítási tervezésen túlmutatóan a napi feladatokkal összefüggően végrehajtandó tervezésre vonatkozóan a BM OKF főigazgatójának a *BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság katasztrófavédelmi logisztikai rendszerének működéséről, logisztikai támogatásának tervezéséről és végrehajtásáról* szóló 1/2016.(I.04.) intézkedésében (a továbbiakban: 1/2016-os intézkedés) meghatározottak az irányadók. Az 1/2016-os intézkedés műveletek logisztikai tervezésre vonatkozóan rögzíti az alábbiakat:

A BM OKF gazdasági főigazgató-helyettes „Az országos szakirányítási feladatkörbe tartozó feladatok:

- a) a hivatásos katasztrófavédelem logisztikai rendszerének, logisztikai feladatainak stratégiai szintű tervezése, szervezése,
- b) a BM OKF főigazgató logisztikai tárgyú döntéseinek, illetve javaslatainak előkészítése, a végrehajtás felügyelete,
- c) a logisztikai szervezetek irányítását, vezetését biztosító információgyűjtési, tervezési, döntés-előkészítési, belső kommunikációs, valamint ellenőrzési feladatok koordinálása és végzése,
- d) a logisztikai szakterületet érintő két- és többoldalú kapcsolatok szervezése, előkészítése,
- e) a katasztrófák logisztikai szükségleteinek prognosztizálása,
- f) a központi veszélyelhárítási terv logisztikai részének kidolgozása,
- g) a bekövetkezett katasztrófa elhárítás várható logisztikai szükségleteinek felderítése, megállapítása.”³⁹

Az a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok (a továbbiakban: Igazgatóságok) és a BM OKF Gazdasági Ellátó központ (a továbbiakban: BM OKF GEK) részére a tervezési feladatokkal kapcsolatban több alapvető szabályt rögzít. Ezek az alábbiak:

A logisztikai feladatok tervezésénél a jóváhagyott területi veszélyelhárítási tervekben, illetve a Központi Veszélyelhárítási Terv 7. Logisztikai Támogatás Rendje fejezetben leírtakat kell alapul venni.⁴⁰

A mindenkori rendelkezésre álló, a feladatellátását biztosító anyagi-, technikai készleteinek megtervezését önállóan végzik a BM OKF által meghatározott központi irányelvek alapján.⁴¹ A készletek megtervezésével kapcsolatban itt meg kell jegyezni, hogy az Igazgatóságokon rendelkezésre álló készletek képezik a védekezési célokra elsődlegesen felhasználható anyagok és eszközök összességét, induló készletként. Ez az induló készlet a BM OKF GEK által biztosítandó megerősítő készletek megérkezéséig megfelelő mennyiségben és minőségben kell, hogy biztosítsa a védekezést.⁴²

³⁹ 1/2016-os intézkedés 6. pontja.

⁴⁰ 1/2016-os intézkedés 9. pontja.

⁴¹ 1/2016-os intézkedés 10. pontja.

⁴² A Rendelet 1. §-a meghatározza az induló katasztrófavédelmi készlet, illetve a központi készletek fogalmát. Az induló katasztrófavédelmi készlet a védelmi célokra felhasználható anyagok és eszközök összessége, amely a

A készletek megalakításával kapcsolatos tervezési feladatokra vonatkozóan az 1/2016-os intézkedés az alábbiakat rögzíti. Figyelembe kell venni:

- a) „a megyei és fővárosi erők alkalmazhatóságához szükséges logisztikai feladatokat,
 - a) a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állománytábláiban meghatározott létszámokat,
 - b) a polgári védelmi szervezetek típusait, létszámát,
 - c) az Igazgatóság területén lévő önkormányzati és önkéntes tűzoltóságok és önkéntes mentőszervezetek feladat ellátásához szükséges anyagi-technikai ellátási igényeket,
 - d) az ellátandó lakosság létszámát (a jogszabályokban meghatározott körben és mértékben) és állatállomány mennyiségét,
 - e) 1/2016-os intézkedésben szereplő logisztikai normákat és normatívákat,
 - f) a védekezési időszakban várhatóan felmerülő, a polgári védelmi, illetve az iparbiztonsági szakterületek igényének megfelelő logisztikai anyag és eszközigeny-növekedést,
 - g) a helyi veszélyeztetettségi sajátosságokat és védelmi lehetőségeket,
 - h) a bevonható közreműködők erőforrásait.”⁴³

Az Igazgatóságok és a BM OKF GEK Logisztikai Támogató Tervet kell, hogy készítsenek, amely tartalmazza az azonnal, a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet rendszerében elérhető anyagi készleteket és a technikai eszközöket, továbbá a logisztikai szállítási feladatok ellátásához szükséges valamennyi adatot készenléti időpontokhoz, felelősökhöz és végrehajtóhoz rendelve.⁴⁴ A Logisztikai támogató Tervben a készletek, a bevonható szolgáltatások és a szállítási-kapacitások tervezésénél figyelembe kell venni a lebiztosítások alapján rendelkezésre álló készleteket és képességeket. A kötelező tartalmi elemei a következők (kivonat az Intézkedésből):

„A Készlet-tervfejezet tartalmazza:

- a) a megyei és központi raktári készletek vonatkozásában a szállításhoz rendelkezésre álló anyagok megnevezését, mennyiségét, fajtáját, lejáratát, szavatossági idejüket,
- b) szállításra kerülő anyagok helyigényét, különös tekintettel az együttszállíthatóság szabályaira, kapcsolódóan a Logisztika Támogató Terv Szállításterv-fejezetéhez,
- c) a BM OKF GEK-nél, valamint a műszaki mentőbázissal rendelkező területi szerveknél rendszeresített logisztikai konténerekről szóló BM OKF gazdasági főigazgató-helyettesi intézkedés alapján összeállított védekezési konténerekben betárolt készletek és technikai eszközök mennyiségét, típusait.

A Szolgáltatási tervfejezet tartalmazza:

- d) a szolgáltatást végzők nevét, elérhetőségét, rendelkezésre állását, esetlegesen a kapacitásaik mennyiségét (elhelyezési, sütődei, mosodai szolgáltatások stb.),

szükséges központi készletek megérkezéséig megfelelő mennyiségben és minőségben biztosítja a védekezést. A központi készlet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, valamint a polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezetek alkalmazásához szükséges felszerelések, technikai eszközök és anyagok, melyek beszerzése a központi költségvetésből történik. Vagyis a központi készlet ebből következően csak és kizárólag raktárban tárolt állami tartalék lehet, mert a védekezés megindulásakor beszerzésre kerülő készletcsoport, akkor annak a rendelkezésre állása bizonytalan, míg a Rendelet szerinti induló készlet megtervezése komoly költségvetési forrásokat igényelne.

⁴³ 1/2016-os intézkedés 11. pontja.

⁴⁴ 1/2016-os intézkedés 15. pontja.

- e) a lebiztosított készletek és szolgáltatások megnevezését, mennyiségét, fajtáját,
- f) a lebiztosított technikai eszközök adatait, a kapcsolattartó (szervezet) elérhetőségét.

A Szállítási tervfejezet tartalmazza:

- g) a szállítási feladatokba bevonható raktározási feladatokat ellátó raktáros-, rakodó-, segédmunkás- és gépjárművezetői állomány létszámát és adatait,
- h) a szállításba és rakodási, anyagmozgatási feladatokba bevonható technikai eszközök adatait,
- i) a speciális szállító és technikai eszközök adatait (munka- és erőgépek, vízi járművek, vontatmányok),
- j) a szállítmány védelmére vonatkozó előírásokat.”

Kiemelt feladat a tervezési feladatokkal összefüggésben a Kvt. 2.§-ban meghatározott ügynevezett katasztrófavédelemben részt vevőkkel való együttműködés tervekbe emelése. Az 1/2016-os intézkedés alapján „a védekezési feladatokba bevonható közreműködők (katasztrófavédelemben részt vevők) alkalmazási feltételeinek biztosítására előzetes tervek, lebiztosítások, keretszerződések, együttműködési megállapodások alapján a beavatkozást megelőzően intézkedni kell.”⁴⁵

A közreműködők sajátossága az, hogy mint a katasztrófavédelmi rendszer szervezeti alrendszerének elemei alapvetően saját ellátási és logisztikai rendszerük működtetésével vesznek részt a védekező erők működését biztosító logisztikai tevékenység biztosításában. A katasztrófavédelemben részt vevőkkel a katasztrófák elleni védekezés akkor tud hatékonyan működni, ha sikerül egységes rendszerbe foglalva kezelni a közreműködő, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek feladatrendszerét a katasztrófák elleni védekezés valamennyi időszakában. [6]

ÖSSZEFOGLALÁS

A cikkben bemutattam a veszélyelhárítási- és a logisztikai tervezési feladatok rendszerét, és megvizsgáltam a NDPP stratégiai tervezési rendszer módszertanának alkalmazhatóságát, megfeleltetését a katasztrófavédelmi logisztikai tervezés rendszerére, valamint ismertettem a katasztrófavédelmi célú logisztikai tervezési rendszer logisztikai irányítási és tervezési sajátosságait.

Megállapítottam, hogy a NDPP modell megfeleltethető a katasztrófavédelem tervezési rendszerére. A politikai szándék, mint jövőkép meghatározásra került, valamint a Kvt. 3. § 8) pontjában meghatározottak alapján kialakult a katasztrófavédelem hazai rendszere, amely nem más, mint egy szervezeti-, feladat és intézkedési rendszer. Ez a rendszer magába foglalja a „katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás” feltételeit. A hozzá kapcsolódó intézkedési rendszer magába foglalja a „a tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási,

⁴⁵ 1/2016-os intézkedés 69. pontja.

létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összességét”.

A katasztrófák elleni védekezés összesített képességét a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet és a katasztrófavédelemben részt vevők együttesen biztosítják, a hiányzó képességeket, erőforrásokat a nemzetgazdaságból, a saját logisztikai szervezettel nem rendelkező egyéb részt vevőktől igénylik. A rendszer rendelkezik egy önkorrekciós képességgel, amely egyfelől a műveletek elemzése, illetve a korábbiakban tárgyalt veszélyelhárítási tervezés révén meghatározottakhoz igazodóan a jogszabályokban felhatalmazott szervezetek által kerül végrehajtásra.

Bemutattam a katasztrófavédelmi-célú logisztikai tervezési rendszer elméleti modelljét, amely magába foglalja a nemzetgazdasági mozgósítási-tervezés katasztrófavédelmi célú feladatait, a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet önálló, a szervezet saját működésével összefüggő operatív tervezési feladatait, valamint a művelet- és veszélyelhárítási-tervezési feladatait, kapcsolódóan a katasztrófavédelemben részt vevők képességeihez. A jövőben további kutatás tárgyát kell, hogy képezze a katasztrófavédelemben résztvevő kiemelt szervezetek (MH, Rendőrség, Vízügy), képesség-tervezése, valamint a katasztrófavédelemben résztvevő egyéb szervezetek és képességgel rendelkezők feladat alapú bevonhatóságának megtervezése.

„A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett *Ludovika Kutatócsoport* keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.”

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Tóth Rudolf - Horváth Zoltán: A logisztikai támogatás helye, szerepe a hazai katasztrófavédelem rendszerében, Polgári Védelmi Szemle 2009. 1. szám; ISSN 1788-2168 156. oldal
2. Tóth Rudolf: A katasztrófa-logisztikai értelmezése az árvizek elleni védekezés tapasztalatainak szemszögéből, Magyar Tudományos Akadémia IX. Gazdasági és Jogtudományi Alosztálya, Logisztikai Osztályközi Állandó Bizottság, Logisztika a felsőfokú képzésben és a PhD felkészítésben III. Kiadvány 2013, ISBN 978-963-08-5898-4, 112-138. oldal
3. Knoll Imre: Interdiszciplináris logisztika a gazdaságpolitikában. Budapest: Kovásznai Kiadó, 2006. ISBN 0609001087685
4. Estók Sándor: A katonai és civil ellátási lánc fejlődésének lehetőségei nemzetközi környezetben. Budapest: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, 2011. (Doktori /PhD/ értekezés), 45. o
5. www.uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2011/estok_sandor.pdf, letöltés: 2018. május 23.
6. Szegedi Zoltán - Prezenszky József: Logisztika menedzsment. Budapest, Kossuth Kiadó, 2003.

7. Tóth Rudolf-Horváth Zoltán: A logisztikai támogatás helye, szerepe a hazai katasztrófavédelem rendszerében. Polgári védelmi Szemle, 2009/1. szám, ISSN 1788-2168, 146-163. oldal http://www.mpvsz.hu/letoltes/pvszemle/pv2009_1.pdf, letöltés: 2018. május 23.
8. Báthy Sándor: Logisztika az ellátási láncban - műveleti ellátási lánc a katonai logisztikában. Hadtudományi Szemle, VIII 4 (2015), 7–21. http://archiv.uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2015/2015_4/15_4_hm_bathys.pdf, letöltés: 2018. május 23.
9. Varga János-Csizsárik-Kocsir Ágnes: A szervezetek versenyképességének alapjai: stratégiai menedzsment a hazai vállalkozásoknál, http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/30_Varga-Csizsarik.pdf, 2018. június 11.433-458.
10. Venekei József: NATO logisztika és a NATO műveleti támogatási lánc menedzsment. *Hadmérnök*, VII 4 (2012), 62–74.
11. NATO Logisztikai Alapelvek MC 319/2 dokumentum
12. Horváth Zoltán: Az ellátási lánc újszerű értelmezése a katasztrófa-elhárítási logisztikában, Magyar Tudományos Akadémia IX. Gazdasági és Jogtudományi Alosztálya, Logisztikai Osztályközi Állandó Bizottság, Logisztika a felsőfokú képzésben és a PhD felkészítésben III. Kiadvány 2013, ISBN 978-963-08-5898-4, 97-111. oldal http://issuu.com/mlbkt/docs/logisztika_a_felsooktatasban
13. Horváth Zoltán: A katasztrófa-logisztika megvalósulása a különleges jogrend időszakában, Védelemtudomány II. évfolyam 4. szám, 2017. december, ISSN 2498-6194, <http://www.vedelemtudomany.hu/articles/09-LOG-Horv%C3%A1th%20Zolt%C3%A1n.pdf>, 2018. június 10. 158-190.
14. Szegedi Zoltán; A logisztikai ostorcsapás-effektus kiküszöbölésének lehetősége: az elektronikus üzletvitel <http://interm.gau.hu/miau/60/fanclub/szegedi.doc>; letöltés: 2010. február 4.,
15. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
16. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény
17. 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
18. 290/2011. (XII.22.) Korm. Rendelet 290/2011. (XII.22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
19. 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
20. 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
21. 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól

22. 3/2016. (II. 25.) BM utasítás Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenlétbe helyezésének, különleges jogrendi feladatokra való felkészülésének és ellenőrzésének rendjéről
23. 1/2016. BM OKF főigazgatói intézkedés a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság katasztrófavédelmi logisztikai rendszerének működéséről, logisztikai támogatásának tervezéséről és végrehajtásáról
24. 1/2017. (II.21.) BM OKF utasítás a polgári védelmi szervezetek, a minősített önkéntes mentőszervezetek, valamint a közbiztonsági referensek 2017. évi katasztrófavédelmi felkészítésének rendjéről
25. Tóth Rudolf egyetemi docens Speciális logisztika 1. tantárgy előadás (ZNEBK416417-2008/2009. I félév)
26. Baranyai Virgil mk. őrnagy: A NATO műveleti támogatási lánc menedzsment koncepció megvalósítási napjainkban, *Katonai Logisztika* 2007/3. szám
27. Chikán Attila: *Vállalatgazdaságtan* 1997. Aula kiadó
28. Hornyacsek Júlia: *Polgári védelmi alapismeretek 1.*, ZMNE Egyetemi jegyzet 2009. ISBN: 978-963-7060-66-3
29. Hornyacsek Júlia: *Polgári védelem 1.* ZMNE. Budapest. 2009. ISBN: 978-963-70-60 66-3
30. Hornyacsek Júlia – Dr. Csépainé Széll Pálma – Veres Viktória: *Közigazgatási vezetők felkészítése a védelmi feladatokra. Kézikönyv polgármesterek részére a települési védelmi feladatok ellátásához.* ZMNE. Vegyi- és Katasztrófavédelmi Intézet, Budapest. 2009. ISBN: 978-963-7060-76-2